WHITE IN THE VOCABULARY OF THE ROMANIAN LANGUAGE AND IN CHROMOTHERAPY

Delia-Mihaela Toarnă (Răuț-Bratiloveanu)
PhD Student,University of Craiova

Abstract:In this article we aim to approach aspects relating to the terminology of the colour white, following its evolution in Romanian, in point of derivatives, compounds and phrases. By examining the literature, we can see that the symbolism of the chromatic term white is complex, also appearing in a series of toponyms. In chromotherapy, the colour white plays an important part.

Keywords: terminology, white, chromotherapy, symbolism, meaning

1. INTRODUCERE

Albul este asociat cu siguranță, claritate și bun gust. Acesta reflectă respectul nostru pentru frumusețea interioară și exterioară. Utilizat din plin de-a lungul secolelor, *albul* a fost pus în multe contexte diferite.

Din punctul de vedere al științei, *albul* este de fapt combinația perfectă a culorilor spectrului. De ce *albul* este o non-culoare? Este o influență a lui Isaac Newton care a izolat cele șapte culori ale spectrului curcubeului: violet, albastru, indigo, verde, galben, portocaliu și roșu. *Albul* a fost întotdeauna o culoare specială sau chiar de bază.

Ne propunem în acest articol să descriem modul în care *albul*, culoare a limbii române este definit în câteva lucrări lexicografice, explicative, publicate în ultimele secole. Analiza are la bază următoarele dicționare din lexicografia românească: DA, DEX, MDA, DEXI, fiind o analiză lingvistică pe mai multe niveluri: definiție, etimologie, formarea cuvintelor (derivare și compunere), frazeologie, semantică, onomastică, semiotică.

2. DEFINIȚIE ȘI ETIMOLOGIE

Alb este definit diferit „care are culoarea albă a zăpezii sau a laptelui” cu referire la „obiecte, plante sau părţi ale lor, părţi ale unor fiinţe etc.” sau cu referire nemijlocită „despre culori” – „ca zăpada, ca laptele”[1].

Ca alte culori fundamentale, *alb, -ă* este moștenit din latină (*albus, -a, -um*), fiind un cuvânt cu o familie lexicală bogată și expresivă, component a numeroase unități frazeologice.

Cristina Radu-Golea a observat că „în latină, pentru a desemna *albul*, existau foarte multi termeni, unii dintre ei, grupându-se în jurul unui termen principal. Existau, astfel, termeni ca: *albus*,„alb (mat)”, *albidus*,„alburiu”, *albidulus*,„albișor”, *albatus*,„îmbrăcat în alb”, *albitudo*,„albime”, *albor*,„culoare albă, albul, albuș”, *albulus*,„alburiu, alb”, *albineus*,„alb, alburiu”, *exalbidus*,„albicios”, *peralbus*,„alb de tot”, *peralbidus subalbus*,„albicios”, *subalbens, -ntis*,„albicios”, *subalbicans, -ntis*,„albicios”; *candidus* „alb (de tot)”, *percandidus*,„alb de tot,

[1] DEXI 2007: 44

BDD-V5177 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:04 UTC)

limpede de tot", *subcandidus*,„alburiu", *candidulus*,„alb strălucitor", *canus*,„alb-argintiu, cărunt, cenușiu"; *eburnus, eburneus* „ (fig.) alb ca fildeșul"; *lactineus* „alb ca laptele", *lacteolus*,„alb ca laptele", *lacticolor, -oris*,„alb ca laptele";*marmoreus* „alb ca marmura"; *niveus* „alb ca zăpada", *nivalis*,„alb ca zăpada"; *argenteus* „ (fig.) de culoarea argintului, argintiu".
Albus, semnificând „albul mat", se află în opoziție cu *candidus,* care desemna „albul strălucitor". Strălucirea/claritatea reprezintă acea proprietate a unui corp colorat de a transmite sau de a reflecta lumina incidentă. "[2]
Gheorghe Guțu afirmă că din radicalul indoeuropean **cand,* existent și în *candidus*, în latină s-au format două verbe: *candeo, -ere, -ui*„a fi alb strălucitor, a străluci, a fi fierbinte" și *candesco, -ere, -dui*„a deveni alb strălucitor, a albi, a se înfierbânta."[3]
„*Eburnus, lactineus, marmoreus, niveus, argenteus* erau termeni care denumeau culoarea albă prin raportare la anumite materii: fildeșul, marmura, laptele, zăpada, argintul.
Albus este un cuvânt panromanic, dar numai în română, în logudureză *–alvu* „albicios" și în engadineză *–alf* denumește culoarea laptelui și a zăpezii. În toate celelalte limbi romanice, pentru a desemna „culoarea albă" se folosește un termen germanic (franc): **blank* – fr. *Blanc,* it. *Bianco,* sp. *Blanco.* În limbile romanice, termenul moștenit are sensul „zori": fr. *aube,* it., sp., cat. *alba,* port. *alva,* prov (occ.) *auba*. În română, acest sens se regăsește în sintagma *albul zilei*„zorii zilei" și în expresia: *a intra alba-n sat,* care are sensul „a apărea zorile."[4]

3. FORMAREA CUVINTELOR

Trecerea de la o parte de vorbire la alta (de regulă de la adjectiv la substantiv) sub influența unui corespondent extern, dublată de copierea sensului modelului, reprezintă un calcul lexico-gramatical. Prin acest tip de calc lingvistic, adjectivul moștenit *alb, -ă* a dobândit sub influența fr. *blanc, blanche,* sensul de „conservator, contrarevoluționar" și valoarea gramaticală de substantiv. În limba română, alături de adjectivul moștenit și de substantivul calchiat, au aceeași origine îndepărtată *albă, -e,* s.f. (din prov. *alba,* cf. lat. *alba*„zori", vezi NDN, s.v.) și *album, -e,* s.n. (din fr, *album,* lat. *album*„tablou alb")[5].
Analiza structurală, paradigmatică și sintagmatică, a numelor de culori din limba română contemporană a constituit una dintre preocupările științifice importante ale doamnei profesor Angela Bidu-Vrănceanu. Studiile sale au pus în lumină, pe baza unei bogate bibliografii, existența unor paradigme lexico-semantice bine definite și posibilitățile combinatorii ale numelor de culori, cu diferite grade de complexitate[6].
Alb, moștenit din latină, este un cuvânt cu o familie lexicală bogată și expresivă. Dintre derivatele directe, menționăm, în ordine alfabetică, în primul rând adjectivele: *albâu, -âie* (reg.) „albicios"; *albei, -eie*„blond"; *albel, -ea*„cam alb"; *albeț, -eață* (reg.), *albică*„albea" (<*albă* sau din *albel*); *albicel, -icea*„cam alb", *albicios, -oasă*„care bate spre alb", *albin, -ă* (reg.) „albicios", *albior, -ioară*„cam alb", *albișor, -oară*„albior", *albiu, -ie* (rar) „albicios", *alboi, -oaie* (despre

[2]Cristina Radu-Golea, *Destinul cuvintelor latinești moștenite în română*, Craiova, Editura Universitaria, 2008: 95-96.
[3]Gheorghe Guțu, *Dicționar latin-român*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983:158.
[4]*Ibidem*, 2008:95-96.
[5]Cristian Moroianu, *Un aspect al calculului lingvistic în limba română*, în vol. Aspecte ale dinamicii limbii române actuale. Actele colocviului catedrei de limba română, Ed. Universitatea din București, 27-28 nov 2002,II, București, 2003:377-388.
[6]Cf. Cristian Moroianu, *Considerații etimologice la numele de culori alb și negru*, Analele Universității din București, 2010: 202-211.

BDD-V5177 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:04 UTC)

câini) „alb ca neaua”; (reg. despre porci) „alb-bălan”; „albicios”; *albui, -uie*„albicios”; *albuleț, -eață*„albicios”; *albușcă*, adj. f. „albișoară”, *albuț, -ă*„albișor”[7].
Unele dintre derivatele adjectival de mai sus au, la rândul lor, derivate care mențin categoria lexico-gramaticală a bazei derivative, respective adjective: *albineț, -eață* „palid, bălan” *(albin+ -eț);* albiniu, -ie (rar) „albicios, albui” *(albin+ -iu);* albuiet (reg.) „albăstrui” *(albui+ -et).* Direct de la *alb* sau indirect, de la derivatele sale, s-au format verbele *albi* a „deveni sau a face alb”; *albina* (reg.) „a se lumina de ziuă”; *albini* „a da la iveală, a crește, a dezvolta”; *albici* „a albi ușor, a părea alb”; *înălbi* „a (se) albi” *(în- + alb+ -i)* care au devenit baze pentru substantive și adjective ca: *albeală* „albire” *(albi+ -eală)*; *albineală* „convalescență” *(albini+ -eală); albire(albi+ -re), albinare* „luminare de ziuă” *(albina+ -re); albinire* „însănătoșire, creștere” *(albini+ -re);albitor, -toare* „care albește” *(albi+ -tor, -toare);înălbeală* „curățire” *(înălbi+ -eală); înălbitor, -toare* „care înălbește” *(înălbi+ -tor, -toare)*[8].
La acestea se adaugă derivatele substantivale feminine directe (din alb) sau indirect (substantive derivate din alb): *albatariță* „remediu împotriva cataractei” *(albeață+ -ariță);albeală* „culoare albă” *(alb+ -eală)*; *albiciune* „albeală” *(alb+ -iciune);albiliță* „fluture-de-varză” *(alb+ -iliță);albime* „albiciune” *(alb+ -ime);albitură* „lucruri albe” (struguri, rufe, pești) (*alb+- itură*); *albiță* „peștele Cyprinus alburnus, numit și albișor” (*alb+ -iță)*[9].
În ceea ce privește derivarea internă, pot fi observate o unitate și o simetrie remarcabile a creațiilor sufixale. Astfel, *albiu* intră în seria corespondentelor adjectivale din categoria culorilor: *albăstriu, argintiu, castaniu, măsliniu, vișiniu* etc. La fel, *albui* este creat prin analogie cu *albăstrui, gălbui, verzui* etc, *albeală* face parte din aceeași serie cu *albăstreală, gălbeneală, negreală, roșeală, vinețeală* etc[10].
Direct din alb sau din alte derivate sunt de amintit derivatele întâlnite prin conversiune: *alb*„conservator, reacționar”; *alb*„bărbat care face parte din rasa albă”, *albe/albele*„zânele bune”; *albină*„vită cu părul alb” sau *albișor*„ban de argint”[11].
Sensurile argotice sunt cele care au contribuit la consolidarea poziției lexico-semantice a unor termeni derivați de la adjectivul *alb,* prin oferirea unor exemple; astfel, *albitură* desemnează „o băutură spirtoasă”, *albeață* are sensul de „lenjerie de pat”, dar și „argintărie”; *albișori* „bani”; *Albă-ca-Zăpada* este un termen folosit de toxicomani pentru a numi „cocaina”; *moara albă* desemnează, în limbajul lumii interlope, „ceasul de buzunar de argint”[12].

4. FRAZEOLOGIE

Ca adjectiv, dar și ca substantive, *alb, -ă* intră în componența unor unități frazeologice (MDA, A-Me, 2010: 34-35): *carne albă* „carne de pasăre și de pește”, *pește alb* „pește cu carne albă”, *hârtie sau coală albă* „hârtie nescrisă”, *rând alb* „spațiu între două rânduri nescrise”, *pâine albă* „pâine făcută din făină albă”, *vin alb* „vin făcut din struguri albi”, *versuri albe* „versuri fără rimă", *alb la față* „palid”, *ba e albă, ba e neagră* „se zice despre spusele cuiva care se contrazice”, *nici albă, nici neagră* „nici așa, nici așa”, *de când lupii albi* „din timpuri străvechi”, *până-n pânzele albe* „până la moarte”, *săptămâna albă* „a opta săptămână înainte de Paști”, *a*

[7]*Ibidem.*
[8]*Ibidem.*
[9]*Ibidem.*
[10]*Ibidem.*
[11]*Ibidem.*
[12]Silvia Pitiriciu, *Din terminologia cromatică: alb în limba română*, în *Studii de limba română în memoria profesorului Radu Popescu* (coord. Dragoș Vlad Topală), Craiova, Editura Universitaria, 2008:149.

BDD-V5177 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:04 UTC)

scoate cuiva peri albi „a necăji mereu pe cineva", „a agasa", *a împleti coadă albă* „a rămâne fată bătrână", *a strânge bani albi pentru zile negre* „a păstra o sumă de bani pentru situații dificile", *armă albă* „armă cu lamă de oțel", *noapte albă* „noapte petrecută fără somn", *lume albă* „lumea reală", *calea albă* „calea pe care o face mireasa la casa mirelui, îndată după nuntă", *a trăi lumea albă* „a duce viața în petreceri", *a avea (sau a duce) zile albe* „a duce un trai tihnit", *a da de alb*„a se spăla bine pe față, pe mâini", *albul ochiului* „sclerotică", *negru pe alb* „în scris", *a semna în alb* „a iscăli o poliță în care nu sunt specificate nici suma, nici scadența", „zorii zilei", *a intrat alba-n sat* „s-a făcut ziuă", *a vedeaalb în căpistere* „a-și atinge scopul", *magie albă* „capacitate a unor persoane de a săvârși fapte neobișnuite în aparență, miraculoase, care însă pot fi explicate științific", *negru pe alb* „asigurare că cele spuse sunt adevărate", *alb de zinc* „oxid de zinc folosit în vopsitorie"[13].

Din asocierea contrastantă a albului cu negrul, printr-un transfer de sens, a rezultat termenul cromatic *sare și piper*.

În limba română actuală rămâne deschisă posibilitatea de a crea denumiri alternative și relații antonimice cu *negrul*: *bani albi* vs. *bani negri; lume albă* vs. *lume neară; magie albă* vs. *magie neagră; zile albe* vs. *zile negre; a vedea lucrurile în alb* vs. *a vedea lucrurile în negru; moarte albă* vs. *moarte neagră; ciocolată albă* vs. *ciocolată neagră*.

5. SIMBOLISTICĂ

În cromoterapie, albul conține întregul spectru de lumină. Este o culoare care întărește. Ea curăță și purifică întregul sistem energetic al individului. Poate trezi o mai mare creativitate. Când nu știi ce culoare să folosești, poți folosi alb deoarece este aproape imposibil să greșești. Este indicat să începi și să închei sesiunea de vindecare cu alb, pentru a stabiliza sistemul energetic al persoanei și pentru a-i da un impuls total. Albul amplifică efectele oricărei culori cu care este folosit.

O altă modalitate de vindecare este cea cu lumânările colorate. Focul a fost privit dintotdeauna ca un fenomen sacru. În multe culture antice, maniera în care fumul dispărea în aer era magică. Lumânările au fost folosite în scopuri metafizice încă de când s-a descoperit focul. „Culorile lumânărilor vor obține efecte terapeutice în aceeași manieră ca și mostrele de material sau lumina colorată. Lumânările au fost utilizate nu numai pentru, dar și pentru rugăciune, meditație și în scopri magice"[14].

Lumânarea albă este un simbol al puterii și purității, amplificând efectele oricărei alte lumânări aprinse. Susține purificarea și trezește speranța. Poate fi folosită pentru a iniția o nouă mișcare a energiei în procesul de vindecare sau în alte procese. Exceptând cazul în care este vorba de o lumânare ieftină, faptul că dintr-o lumânare iese fum, indică negativitate în zona arderii. Când fumul încetează, suprafața este curățată.

Conform teoriei celor cinci elemente (denumită astăzi Wou Hang Shuo), „cele cinci organe care sunt considerate cele mai importante pentru reglarea funcțiilor organice sunt: inima, ficatul, splina, rinichii și plămânii. Aceste cinci organe sunt în legătură direct cu cinci culori: roșu, albastru sau verde, negru, alb și galben"[15]. De exemplu, albul corespunde plămânilor și alimentele care întăresc funcțiile acestui organ sunt: ridichiile, varza albă, țelina și napi.

Tenul alb este însoțit de slăbire, este vorba de un sânge sărac (anemie). Dacă tenul alb este însoțit de balonare și de umflături, este vorba despre un gol de energie (chi). Dacă tenul este alb ca

[13]Mic dicționar academic, A-Me, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2010:34-35.
[14]Ted Andrews, *Cum să te vindeci prin culoare,* Editura Agni Mundi, București, 2013:112.
[15]Gérard Edde, *Culorile și sănătatea,* Ed. Pro Editură și Tipografie SRL, București, 2007:45.

BDD-V5177 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:04 UTC)

„osul de sepie", plămânii sunt epuizați. Tenul alb reprezintă adesea o deficiență sau acțiunea frigului.

În medicina ezoterică, născută din lucrările alchimiștilor și ale astrologilor din Evul Mediu, albul joacă un rol important, prin relația stabilită între astrologia medicală între planete, sunete și culori. Corespunde planetei: luna, suntelui: la și parfumurilor de: camfor, iris, santal și nufăr.

Un slogan publicitar actual pune accentul pe faptul că „viața e prea scurtă să ne îmbrăcăm trist", iar credința popular spune: „Nu haina îl face pe om". Hainele albe permit celorlalți să ne vadă exact cum suntem, ca și cum am fi transparenți.

În cultura clasică, *albul* era considerat o culoare festivă, veselă, asociată cu un semn bun. Ofrandele oferite zeilor olimpici în semn de recunoștință erau albe. Pitagora a recomandat că cei care cântau imnuri sfinte să poarte robe albe. Albul a fost întotdeauna important în culturile Orientului și în diverse culturi africane, unde era totuși asociat cu moartea și doliul. În mod interesant, în China albul este, pe de o parte, simbolul bătrâneții și, pe de altă parte, al virginității și castității.

Albul este cea mai important culoare a culturii creștine. Albul reprezintă castitate, virginitate, bunăvoință angelică și perfecțiune. Dumnezeu însuși apare în alb, de unde robele albe ale reprezentantului Lui pământesc – Papa. Creștinii nou-botezați se îmbrăcau în robe albe, deoarece în aceste robe apar sufletele celor drepți la Judecata de Apoi. Robele albe, fie că sunt purtate de Papă, un membru al clericului sau un laic, simbolizează asocierea cu Raiul și calea către acesta. Duhul sfânt este reprezentat ca un porumbel alb.

În Evul Mediu, albul era culoarea tunicilor purtate de sfinți și îngeri, puterile divine și oamenii buni erau reprezentați pe fundaluri albe. În acea perioadă, albul a început să fie asociat cu moment importante din viața omului: botezul, prima împărtășanie și căsătoria.

Schimbările tehnologice au avut și ele o semnficicație. În 1791, producătorii au început să utilizeze clorul pentru a înălbi materialele, motiv pentru care albul a devenit și mai accesibil și omniprezent.

Romantismul, pozitivismul și neo-romantismul nu au diferit cu mult în ceea ce privește moda. Acestea au fost perioadele frumoaselor rochii albe de bal și ale nașterii modei contemporane a bărbaților, create sub influența engleză. Accesoriile albe, cum ar fi cămășile, cravatele, vestele și mănușile purtate cu fracuri negre, redingote, au rămas încă de atunci elementele ținutei clasice eterne pentru bărbați.

Anii 1920 au adus schimbări enorme în modă. Oamenii au început să facă sport în masă. Pe măsură ce această nouă pasiune se impunea, producătorii au început să ofere haine albe proiectate special pentru sporturi „albe", cum este tenisul și golful. În 1922, unul dintre cei mai recunoscuți designer, Jean Pattou, a prezentat o colecție de haine simple de sport în stilul art deco. Acesta a oferit fuste albe plicate, pulovere albe strâmte și bentițe late de prins părul pentru jucătoarele de tenis. În perioada interbelică, marile case de modă au promovat hainele pe bază de alb, ca parte din colecțiile lor prêt-à-porter și haute-couture.

În prezent, hainele albe sunt din nou foarte la modă, atât vara cât și iarna. Acestea sunt sinonime cu independența și luxul. Apar în versiuni romantic, marine și minimaliste. Hainele albe arată că suntem eleganți, dându-ne un aspect tânăr, proaspăt și luminous, și din acest motiv, albul este un element semnificativ în crearea unei imagini atractive.

Să nu uităm de șnurul de mărțișor, alcătuit din două fire de lână răsucite, colorate în alb și roșu, reprezentând unitatea contrariilor: vară-iarnă, căldură-frig, fertilitate-sterilitate, lumină-întuneric.

„Culoarea albă are și conotații negative, din cauza faptului că ea se poate îngălbeni, odată cu trecerea timpului. Culorile suferă, în general, un proces de îngălbenire ce se mai poate explica și

BDD-V5177 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:04 UTC)

prin aceea că însuși cristalinul ochiului omenesc e galben, acționând ca un filtru, prin micșorarea intensității radiațiilor albastre ale spectrului, fenomenul se accentuează cu vârsta, cristalinul îngălbenindu-se din ce în ce mai mult, omul diferențiind tot mai greu nuanțele. În cultura asiatică, albul este asociat cu moartea și bătrânețea. În China, albul este culoarea doliului și corespunde metalelor, toamnei, senectuții, vestului, nenorocirii, în același timp este și culoarea virginității, dar și a lui yang, echivalentul luminii și al masculinității"[16].

În domeniul sportiv, cuvintele și expresiile cromatice ce conțin culoarea alb sunt parcă mai numeroase decât în domeniul politic: *alb-roșii* (Fotbal Echipa Dinamo sau jucătorii UTA Arad), *alb-albaștri* (fotbal Echipa Universității Craiova sau jucătorii Poli Iași), *alb-vișinii*(jucătorii echiper Rapid București)**,***scor alb* (în sport înseamnă zero la zero, 0-0), *tricoul alb* (cu buline roșii) este purtat de ciclistul cu cele mai multe puncte obținute pentru cele mai dificile ascensiuni în Turul Franței.

În cadrul onomasticii, adjectivele cromatice devin, prin conversiune, nume proprii (antroponime, toponime, oiconime, zoonime, hidronime, oronime etc). Fiecare dintre noi purtăm un nume, care ne reprezintă ca ființă umană și socială**m** ne dă identitate, deosebindu-ne de semeni. Numele ar trebui să fie unic ca ființa noastră, dar a fost, este și va fi purtat de nenumărați și neștiuți alți oameni.

Toponimele, la rândul lor, pot fi alcătuite dintr-un nume comun ce desemnează o anumită formă de relief (munte, deal, vale, râpă) sau o apă stătătoare ori curgătoare + nume de culoare: *Râpa Albă*.

„Adjectivul *alb* primește sufixele: -işor, -it, -iță, -iu, -oiu, -uleț, -uț, -uș, dar ca nume de persoană, albul reține numai două din opt sufixe obișnuite și primește alte douăzeci și cinci speciale: -a, -ăia, -ac, -an, -e, -ea, -ean, -enică, -el, -eț, -eu, -ic, -ici, -icea, -in, -ineț, -iș, -işor, -oi, -oe, -oiță, -otă, -otin, -uș, -uruș, -uța, -uț"[17].

„Numele propriu *Albu(l)/Alba (<alb)* desemnează fie o particularitate fizică (părul sau tenul de culoare foarte deschisă) a persoanei numită astfel, fie reprezintă, la origine, o poreclă pentru persoanele cu tenul sau părul de culoare deschisă"[18].

Hasdeu a descoperit că *Alba* este, de asemenea, numele unui pârâu în districtul Putna, iar *Albaș* este nume propriu masculin: „Între mai mulți locuitori din Suceava, în două acte din 1610 se menționează *Albaș*, fost staroste, din alb cu sufixul –aș"[19].

Albac este un toponim derivate cu sufixul *–ac*, fiind un renumit sat al moților din județul Alba. Forma de masculin plural *Albeni* este un toponim „după cum se cheamă câteva sate din Bacău, Vlașca, Gorj, presupune pe oamenii veniți din alte localități numite *Albul, Alba* sau *Albele*"[20]. Hasdeu a remarcat că „mai multe localități poartă numele de *Albele*, în care se subînțelege *petre, ape, case* sau alt substantiv dispărut cu timpul: *Albele*, munte în Neamț; *Albele*, pădure în Vlașca; *Albele*, două sate în Bacău. O mulțime de sate din România se numesc *Albești*, pluralul de la *Albesc, fiul lui Alb*, ceea ce probează marea răspândire de altădată a acestui nume personal. Același sens, *fiul lui Alb(ul)* îl are și numele propriu *Albulesc(u)*, de la care s-a format toponimul *Albulești*"[21].

[16]Cristina Radu Golea, *op. cit*, p. 69.
[17]N. A. Constantinescu, *Dicționar onomastic românesc*, București, Editura Academiei R. P. R., 1963:LIV.
[18]*Ibidem*, p. XLIX.
[19]Bogdan Petriceicu Hasdeu, *Etymologicum Magnum Romaniae: dicționarul limbei istorice și poporane a românilor*, Ed. Minerva, București, 1998:567.
[20]Bogdan Petriceicu Hasdeu, op. cit., p. 575.
[21]*Ibidem*, p. 577.

BDD-V5177 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:04 UTC)

Albâie apare ca nume de localitate, „într-un act moldovenesc din 1615, satul Dolješti din districtul Roman, ce e pus pe *Albâia*”[22].
Albotă[23]este un nume propriu masculin, format după modelul unor nume proprii mai vechi: *Arnotă, Dragotă, Balotă, Racotă, Micotă*, iar *Albotești* este un toponim, nume propriu format de la *Albotă* cu sufixul colectiv *–ești.* Un alt toponim format de la termenul cromatic *alb*, cu același sufix *–ești*, este *Albucești* – derivat din numele propriu *Albuc*, care la rândul lui este derivat din *alb*+sufixul *–uc*.
Iorgu Iordan a cules în lucrarea sa toate toponimele ce pornesc de la cuvântul *Alba*: „*Crăcăul Alb, Crișul Alb, Izvorul Alb, Lutul Alb, Valea Lutului Alb, Nisipul Alb, Pârâul Alb, Râul Alb, Runcul Alb, Balta Albă, Movila Albă, Piatra Albă, Râpa Albă, Ruptura Albă, Valea Albă, Dealul Albei, Albele, Casele Albe, Florile Albe, Pietrele Albe, Pârâul Albelor, Albac, Albiș, Albița,* cu derivatele *Albeamul, Albeasca, Albeni și Albești*”[24].
„Latinescul *candidus, -a, -um* explică numele de persoană Cândea și numele topic Cândet”[25]. Alte nume proprii derivate din latinescul CANDIDUS sunt *Cândescu, Cândești, Cândelești, Cândiță, Cănduleț, Căndoiu.*
Folosirea lui „*Alba*, *Albul* sau *Albin* ca nume de botez probează, indirect, vechimea lor în onomastica noastră și nu ne hazardăm dacă afirmăm că astfel de nume circulau probabil la populația romanizată din Dacia, înaintea contactului cu slavii”[26].
Culoarea alb apare și-n numeroase drapele naționale: *Vatican* (alb cu galben), *Grecia, Israel* (albastru cu alb și simbol de o altă culoare), *Insulele Marshall* (albastru, alb și portocaliu), *Estonia* (albastru, alb și negru), *Argentina, Bosnia și Herțegovina* (albastru, galben și alb), *Sfânta Lucia* (albastru, galben, alb și negru), *Coreea de Sud* (albastru, roșu, alb și negru), *Malaysia, Filipine, Serbia* (albastru, roșu, galben și alb), *Antigua și Barbuda,* (albastru, roșu, galben, alb și negru), *Australia, Cambodgia, Chile, Statele Unite ale Americii* (albastru, roșu și alb), *Austria, Canada, Danemarca, Turcia, Peru, Qatar* (roșu și alb), *Malta* (Roșu, alb, negru și gri), *Trinidad-Tobago, Yemen* (roșu, alb și negru), *Algeria, Belarus, Bulgaria, Ungaria, Iran, Italia* (roșu, alb și verde), *Afganistan, Irak, Kuweit, Libia,* (roșu, verde, negru, alb), *Turkmenistan* (roșu, verde, galben și alb), *Guyana, Mozambic* (roșu, verde, galben, alb și negru), *Nigeria,* (verde și alb), *Coasta de Fildeș, Irlanda* (verde, alb și portocaliu), *Cipru, Macao* (verde, galben și alb), *India* (albastru, verde, alb și șofran), *Brazilia* (albastru, verde, galben, alb), *Azerbaidjan, Belize* (albastru, verde, roșu, galben și alb), *Haiti, Portugalia* (albastru, verde, roșu, galben, alb și negru), *Bermuda* (albastru, verde, roșu, galben, alb, negru și maro)[27].

6. CONCLUZII

Termenul ***alb*** este moştenit din latină şi a avut o evoluţie în limba română, fiind prezent în derivate, compuse, expresii. Nuanţele acestei culori sunt marcate în compuse prin determinanţi referitori la toponimie. Vechimea acestui termen cromatic şi semantic lui au favorizat apariţia a numeroase expresii.

[22]*Ibidem*, p. 570.
[23]*Ibidem*, p. 594.
[24]Iorgu Iordan, *Nume de locuri românești în republica populară română, Editura Academiei Republicii Populare Române*, București, 1952:3.
[25]George Giuglea, Béla Kelemen, *Termenii privitori la culori în latină, cu referință la limbile romanice*, în CL, 2/1966: 216.
[26]Christian Ionescu, *Mică enciclopedie onomastică*, București, Editura Enciclopedică Română, 1975:31.
[27]https://ro.wikipedia.org/wiki/Lista_statelor_dup%C4%83_culorile_drapelelor_na%C8%9Bionale#Vezi_%C8%99i

BDD-V5177 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:04 UTC)

Din punct de vedere lingvistic este considerat culoare de către specialiști. De la sensul propriu s-a trecut ușor la sensul figurat, metaforele fiind folosite în media.
Se poate vorbi de un symbolism general(izat) al culorilor, chiar dacă fiecare tip de cultură sau civilizație conservă o anumită tradiție a conotațiilor culorilor. În afară de aceasta, există și un limbaj (emblematic al culorilor), bazat pe metafore: tristețea este sugerată prin *negru*, dragostea prin *roșu*, candoarea și puritatea prin *alb*, gelozia prin *galben*, melancolia prin *violet*.
Dar nu numai simbolistica generală a culorilor interesează. Atenția a fost reținută și de faptul că termenii care denumesc culorile apar în foarte multe contexte, ceea ce înseamnă că sfera lor de aplicabilitate este extreme de vastă.
Adăugarea permanentă de noi termini în vocabularul cromatic are motive extralingvistice de ordin afectiv, perceptiv, dar și motive pur lingvistice, de ordin semantic. Lexicul cromatic românesc s-a îmbogățit și se îmbogățește permanent cu termeni noi, în special din limbile romanice, în felul acesta, întărindu-se și amplificându-se latinitatea limbii române.
Limba actuală preia modelul compuselor, dezvoltând în onomastică o serie de toponime.
Simbolistica termenului cromatic ***alb*** este complexă şi bine cunoscută în creştinism, modă, cultură, sport şi în terapiile complementare.

BIBLIOGRAPHY

Andrews, Ted, *Cum să te vindeci prin culoare,* Editura Agni Mundi, Bucureşti, 2013.
Constantinescu, N. A., *Dicționar onomastic românesc*, București, Editura Academiei R. P. R., 1963.
Edde, Gérard, *Culorile și sănătatea,* Editura Pro Editură și Tipografie SRL, București, 2007.
Giuglea, George, Béla Kelemen, *Termenii privitori la culori în latină, cu referință la limbile romanice*, în CL, 2/1966.
Guțu, Gheorghe, *Dicționar latin-român*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983.
Hasdeu, Bogdan Petriceicu, *Etymologicum Magnum Romaniae: dicționarul limbei istorice și poporane a românilor*, Editura Minerva, București, 1998.
Ionescu, Christian, *Mică enciclopedie onomastică*, București, Editura Enciclopedică Română, 1975.
Iordan, Iorgu, *Nume de locuri românești în republica populară română, Editura Academiei Republicii Populare Române*, București, 1952.
Moroianu, Cristian, *Un aspect al calculului lingvistic în limba română*, facultatea de Litere, Universitatea din București, 2009.
Moroianu, Cristian, *Considerații etimologice la numele de culori alb și negru*, Analele Universității din București, 2010.
Pitiriciu, Silvia, *Din terminologia cromatică: alb în limba română*, în *Studii de limba română în memoria profesorului Radu Popescu* (coord. Dragoș Vlad Topală), Craiova, Editura Universitaria, 2008.
Radu-Golea, Cristina, *Destinul cuvintelor latinești moștenite în română*, Craiova, Editura Universitaria, 2008.

Sigle:

DEX=*Dicționarul explicativ al limbii române,* ediție revăzută și adăugită, Editura Univers Enciclopedic, București, 2016.
DEXI=*Dicționarul explicativ ilustrat al limbii române*, coord. Eugenia Dima, Editura Arc, Editura Gunivas, Chișinău, 2007.

BDD-V5177 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:04 UTC)

MDA=Mic Dicționar Academic, A-Me, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2010.
Surse:
https://ro.wikipedia.org/wiki/Lista_statelor_dup%C4%83_culorile_drapelelor_na%C8%9Bionale#Vezi_%C8%99i

BDD-V5177 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:04 UTC)